

Συντηρητισμού εγκώμιον

Τάκης Θεοδωρόπουλος

Όταν οι μισοί αντιμετωπίζουν την κλασική αρχαιότητα σαν βάρος και οι άλλοι μισοί σαν εθνικό φυλαχτό, ιερό σκήνωμα, είναι φυσικό η μετάδοση της γνώσης της να κακοποιείται με τον τρόπο που την κακοποιεί η μέση εκπαίδευση. Κάποτε τουλάχιστον στο σχολείο μπορεί να μην εμβαθύνουμε στα πολιτισμικά επιτεύγματα των Ελλήνων και των Ρωμαίων, τουλάχιστον όμως μαθαίναμε κάποια αρχαία ελληνικά. Άλλοι περισσότερα άλλοι λιγότερα.

Η δικτατορία που κατήργησε την μεταρρύθμιση του Παπανούτσου επανέφερε τη διδασκαλία της αρχαίας Ελληνικής από την Α΄ γυμνασίου. Δεν ήμουν άριστος μαθητής, απλώς καλός, και μέσα μου ήμουν διχασμένος. Ο αριστερός συρμός της ηλικίας μου τα αντιμετώπιζε ως τμήμα της ιδεολογίας του καθεστώτος, πλην όμως κυκλοφορούσαν και βιβλία του Λεκατσά, ο περίφημος «Επίκουρος» του Θεοδωρίδη, τα οποία κάθε άλλο παρά «δεξιά» μπορούσαν να χαρακτηρισθούν. Μυριζόμασταν ότι το ζήτημα ήταν πολυπλοκότερο από ό,τι μας υποχρέωνε να πιστέψουμε ο πολιτικός μας μανιχαϊσμός.

Τάκης Θεοδωρόπουλος

Τα αρχαία ελληνικά έμαθα να τα εκτιμώ στη διάρκεια των σπουδών μου στο Παρίσι. Στον πρώτο κύκλο είχα γραφτεί στο τμήμα Συγκριτικής Λογοτεχνίας, κοινώς σύγχρονης, παρ' όλ' αυτά οι αναφορές στην αρχαία ελληνική και τη λατινική γραμματεία ήσαν συνεχείς. Τη δεύτερη δεν την είχα ποτέ διδαχθεί, η πρώτη όμως, παρά τα κενά, μου ήταν οικεία. Είναι από τα λίγα πράγματα για τα οποία έχω μετανιώσει στη ζωή μου. Αν ξανάρχιζα σπουδές, θα γραφόμουν στα «Κλασικά Γράμματα». Εκεί, αν μη τι άλλο θα βελτίωνα τα λατινικά μου, παρ' ό,τι ήταν ένα από τα υποχρεωτικά μαθήματα και στη Συγκριτική Λογοτεχνία. Κι όμως, με τα αρχαία ελληνικά που έμαθα στο ελληνικό λύκειο της εποχής, έγινα δεκτός για διδακτορικό από τον Βιντάλ Νακέ στο τμήμα «Κοινωνικής ανθρωπολογίας του ελληνορωμαϊκού κόσμου». Με λίγη παραπάνω προσπάθεια μπορούσα να διαβάσω και Ιπποκράτη και Ευριπίδη στο πρωτότυπο. Το θέμα της διατριβής μου ήταν «Η γυναίκα και η νόσος στους τραγικούς», οπότε μου χρειαζόνταν και οι δύο.

Τα πράγματα δεν έχουν αλλάξει και πολύ από τότε. Ενα από τα δεινά που μας κληροδότησε η δικτατορία είναι ότι έθεσε τους όρους των αντιθέσεων και των συγκρούσεων που μας ταλαιπώρησαν στα χρόνια της μεταπολίτευσης. Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών θεωρήθηκε

προπύργιο συντηρητισμού, πολιτικού, πολιτισμικού. Όταν στη δεκαετία του ογδόντα ετέθη πρώτη φορά το θέμα της κατάργησης της διδασκαλίας τους, ένας από τους σημαντικότερους κλασικούς φιλόλογους, μεταφραστής του Ομήρου συν τοις άλλοις, ο Δημήτρης Μαρωνίτης, την υπερασπίσθηκε. Καταλαβαίνω πώς ένας γλωσσολόγος σαν τον Εμμανουήλ Κριαρά, που πίστευε ότι η σύγχρονη ελληνική γλώσσα δεν έχει καμία σχέση με την αρχαία, να θέλει να καταργήσει τη διδασκαλία της, όμως ένας κλασικός φιλόλογος γιατί; Το ζήτημα ήταν ιδεολογικό. Η εκπαίδευση όφειλε να απαλλαγεί από τα συντηρητικά της κατάλοιπα και να αφεθεί στον χορό της προόδου.

Δυστυχώς και ο Μαρωνίτης και ο Κριαράς είναι πλέον μακαρίτες και τους έχουν διαδεχθεί διάφοροι ημιεγγράμματοι έως αγράμματοι, οι οποίοι, μη έχοντας ιδέα από την κλασική παιδεία, ενδιαφέρονται μόνον για τη λεγόμενη πρόοδο. Τα αποτελέσματα είναι ορατά διά γυμνού οφθαλμού. Οι απόφοιτοι της Μέσης Εκπαίδευσης όχι μόνον δεν μπορούν να αποκτήσουν αναγνωστική εμπειρία των αρχαίων κειμένων, αλλά και όσα μαθαίνουν για τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό τα μαθαίνουν από τα κακογραμμένα εγχειρίδια. Οσοι δε υποστηρίζουν πως τα αρχαία ελληνικά πρέπει να διδάσκονται στο γυμνάσιο και το λύκειο κατατάσσονται αυθωρεί και παραχρήμα στις τάξεις των συντηρητικών, οι οποίες ταυτίζονται με τον σκοταδισμό και διάφορα άλλα δυσάρεστα και κακόχηχα.

Κατ' αρχάς, να ξεκαθαρίσω κάτι. Συντηρητικός είναι αυτός που θεωρεί ότι έχει μεγαλύτερη δύναμη η γονιμοποίηση των παραδεδεγμένων αξιών από την καταστροφή τους στο όνομα νέων, τις οποίες δεχόμαστε ως αξίες, μόνον και μόνον επειδή είναι νέες. Απ' αυτήν την άποψη, είμαι συντηρητικός. Και το πρώτο πράγμα που αντιλαμβάνεσαι όταν αρχίσεις να μελετάς στα σοβαρά την κλασική σκέψη είναι ότι οι αξίες δεν κρίνονται από όρους «συντηρητικού ή προοδευτικού».

Αντιλαμβάνομαι την ορμή ορισμένων φιλελεύθερων που αντιμετωπίζουν ό,τι συντηρητικό ως απαξία. Εξησαν κι αυτοί στην παρανομία της μεταπολίτευσης, όπως και η Αριστερά έζησε στην παρανομία της δικτατορίας. Όταν υποστηρίζω τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών, όταν υποστηρίζω ότι το φύλο δεν είναι θέμα επιλογής, ή ότι ο χριστιανισμός είναι πυλώνας του ευρωπαϊκού πολιτισμού, με αποκαλούν νεο-συντηρητικό, σεξιστή ή σχεδόν ρατσιστή. Είναι μια πνευματική ασθένεια, την οποία την έχουμε ζήσει με την Αριστερά και την ξαναζούμε με τους νεόκοπους φιλελεύθερους. Η σκέψη τους έχει εξοκειλεί στο τέναγος του χρόνου, όπως και της Αριστεράς που θεωρεί ότι η σκέψη ξεκινάει από τον Μαρξ και τον 19ο αιώνα. Τους λείπει η κλασική παιδεία, κοινώς για έναν συντηρητικό όπως εγώ, η παιδεία.

Είναι και ευρωπαίοι. Απλώς αν θεωρείς ότι η Ευρώπη νομιμοποίησε τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών επειδή είναι η σημερινή Ευρώπη, χωρίς να λάβεις υπ' όψιν σου την παράδοση και την ιστορία τόσων αιώνων, τότε δεν έχεις καταλάβει τίποτε απ' την Ευρώπη.

Τόσες Κυριακές έχει το καλοκαίρι. Επεται συνέχεια, και για τα θρησκευτικά, και για τις έμφυλες ταυτότητες, και για την Ευρώπη.

09.07.2017

Πηγή: εφημ. [Καθημερινή](#)